

activity; integrated use of active forms and methods of contextual learning for a formation of self-organization's competencies; analysis and evaluation of their own experience and activities.

Key words: self-organization, activity-practical component, future future lecturers in higher education.

REFERENCES

1. Hura, O. I. (2011). Teoretyko-metodolohichni osnovy profesiinoi samoorhanizatsii vykladacha VNZ [Theoretical and methodological background of higher school professor professional self-organization]. *Teoriia i praktyka suchasnoi psykholohii*, vyp.2, s. 9–14 (in Ukrainian).
2. Zinchenko, A. H. & Saprykina, M. A. (2016). *Navychky dlia Ukrainy 2030: pohliad biznesu* [Skills for Ukraine 2030: A business perspective]. Kyiv: "IuSTON" (in Ukrainian).
3. Myronchuk, N. M. (2018). Kryterii ta pokaznyky sformovanosti u maibutnikh vykladachiv vyshchoi shkoly hotovnosti do samoorhanizatsii u profesiinii diialnosti [Criteria and Indicators of Formation of Readiness of Future Teachers of a Higher Education to Self-organization in Professional Activity]. *Problemy osvity: zb. nauk. prats. DNU "Instytut modernizatsii zmistu osvity"*. Kyiv, s. 173–178 (in Ukrainian).
4. "Navyki XXI veka": novaja real'nost' v obrazovanii [21st Century Skills: A New Reality in Education]. Retrieved from http://erazvitie.org/article/navyki_xxi_veka_novaja_realnost (in Russian).
5. Prihod'ko, T. P. (2018). Aktualizacija motivacii na pedagogichnu samoorganizaciju vikladachiv vishhjih navchal'nih zakladiv [Updating motivation of teachers of higher educational institutions for pedagogical self-organization]. *Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Pedagogichni nauky*, № 2, s. 91–96 (in Ukrainian).

УДК 378.093.2/015.3:[78:005.336.2]

Майя Мороз

кандидат педагогічних наук, докторант
ORCID ID: 0000-0001-5187-0434

декан гуманітарно-педагогічного факультету
Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського, Україна,
morozmaja@i.ua

ЦІННІСНО-ОСОБИСТІСНИЙ КРИТЕРІЙ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті висвітлено результати дослідження стану сформованості професійної компетентності майбутніх учителів музики. Обґрунтовано, що головним завданням фахової підготовки майбутнього вчителя музики є формування його професійної компетентності. Це дозволить майбутньому фахівцеві бути кваліфікованим, конкурентоздатним на ринку праці, мати належний фаховий рівень і бути готовим до постійного професійного росту, соціальної та професійної мобільності. Увагу зосереджено на дослідженні ціннісно-особистісного критерію професійної компетентності майбутнього вчителя музики, значення якого вбачається в тому, що цей складник виступає провідною умовою професійного зростання студента, надає фаховій підготовці вираженого особистісного характеру та є чинником, що спонукає до професійної досконалості майбутнього фахівця.

Виявлено, що з метою покращення якості формування професійної компетентності майбутніх учителів музики необхідним є посилення ціннісних та мотиваційних орієнтирів студентів, зміцнення їхньої віри у власні можливості та впевненості у майбутній професійній самореалізації.

Ключові слова: учитель музики, професійна компетентність, критерії, мотивація, професійно значимі цінності, педагогічний експеримент

Мороз Майя. Ценностно-личностный критерий профессиональной компетентности будущих учителей музыки как объект педагогического исследования

В статье отражены результаты исследования состояния сформированности профессиональной компетентности будущих учителей музыки. Обосновано, что главной задачей профессиональной подготовки будущего учителя музыки является формирование его профессиональной компетентности. Это позволит будущему специалисту быть

квалифицированным, конкурентоспособным на рынке труда, иметь надлежащий профессиональный уровень и быть готовым к постоянному профессиональному росту, социальной и профессиональной мобильности. Внимание сосредоточено на исследовании ценностно-личностного критерия профессиональной компетентности будущего учителя музыки, значение которого усматривается в том, что эта составляющая выступает ведущим условием профессионального роста студента, придаёт личностный характер его профессиональной подготовке и является фактором, побуждающим к профессиональному совершенству будущего специалиста. Выявлено, что с целью улучшения качества формирования профессиональной компетентности будущих учителей музыки крайне необходимо усиление ценностных и мотивационных ориентиров студентов, укрепление их веры в собственные возможности и уверенности в будущей профессиональной самореализации.

Ключевые слова: учитель музыки, профессиональная компетентность, критерии, мотивация, профессионально значимые ценности, педагогический эксперимент

Постановка проблеми. Головним завданням фахової підготовки майбутнього вчителя музики є формування його професійної компетентності. Це дозволить майбутньому фахівцеві бути кваліфікованим, конкурентоздатним на ринку праці, мати належний фаховий рівень і бути готовим до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності. Майбутні вчителі музики мають усвідомити сутність педагогічної професії, її соціальну та професійну значимість, прагнути розвивати необхідні як особистісні, так і професійні якості. Насамперед, серед професійно значущих якостей особистості відзначимо її комунікативні здібності та ціннісно-мотиваційні константи, що передбачають глибоке усвідомлення свого професійного призначення, розуміння свого місця в освітньому просторі, наявність чіткої мети власної діяльності. Лише тоді, коли у педагога сформується чіткі ціннісні орієнтири, він буде морально готовий до реалізації поставлених перед ним завдань. Така мотиваційно-ціннісна основа спонукатиме майбутнього вчителя музики до більш ефективного засвоєння теоретичних знань, формування системи практичних умінь та навичок, що сприятиме формуванню його професійної компетентності та стане міцним підґрунтям у подальшій професійній діяльності.

Мотиваційно-ціннісні орієнтири студентів – майбутніх учителів музики мають важливе, фундаментальне значення у формуванні їхньої професійної компетентності, оскільки сприяють свідомому засвоєнню студентами знань та вмінь у процесі фахової підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мотиваційно-ціннісному аспекту навчання здавна приділяли велику увагу в психологічній і педагогічній літературі (М. Алексеева, Л. Божович, О. Ковальов, Г. Костюк, О. Леонт'єв, В. Мерлін, С. Рубінштейн, І. Синиця, В. Сухомлинський та інші). За останні десятиріччя проблема ціннісних орієнтацій молоді набула особливої актуальності як у нашій країні, так і за кордоном. Із позицій загальнопсихологічного підходу розглядаються взаємозв'язки ціннісних орієнтацій із проблемами мотивації, самоактуалізації, задоволеності, активності особистості (В. Асеев, В. Бакіров, Ю. Забродін, А. Маслоу та інші). Науковці підкреслюють, що цінності характеризують спрямованість особистості й виявляються, насамперед, у мотивах діяльності (Г. Балл, Б. Додонов, Д. Леонт'єв та інші) [1]. Як свідчить аналіз психолого-педагогічних джерел, цінності та ціннісні орієнтації розуміються як значущі компоненти структури особистості, що формуються у процесі її соціалізації і виражають спрямованість на регулювання діяльності та поведінки [2].

Проблема мотивації навчання полягає у виявленні причин, які наперед визначають різні форми прояву активності тих, хто навчається. Психолого-педагогічні джерела пропонують різні підходи до поняття “мотивація”. Ряд учених під мотивацією розуміють певні спонукання, які викликають активність організму і визначають її спрямованість (М. Магомед-Емінов), сукупність факторів, які підтримують і направляють поведінку (Мадсен, Годфруа), сукупність мотивів (К. Платонов, В. Щадриков) [3, с. 73].

Отже, аналіз наукових досліджень із проблеми мотивації свідчить, що автори визначають мотиви як внутрішнє прагнення особистості до того чи іншого виду активності – пізнавальної, культурної, соціальної, економічної (Є. Ільїн, В. Щадриков). На думку вчених, мотиваційна сфера особистості являє собою сукупність стійких мотивів, що взаємопов'язані зі спрямованістю і постає у вигляді певної ієрархії, яку можна представити у вигляді динамічної системи.

На думку В. Якуніна, мотивація як ціннісно-сміслова система є причиною і регулюючим фактором навчально-професійної діяльності студентів, а боротьба мотивів стимулює активність їхнього мислення, сприяє творчому самовираженню і самовдосконаленню [4, с. 43].

Німецький учений М. Вебер зазначає, що справжній професіонал вирізняється свідомо обґрунтованими мотивами, які є рушійною силою його діяльності. До цих мотивів дослідник відносить віддане служіння справі, вірність професійному покликанню та сповідування етики відповідальності за реалізацію суспільного блага [5, с. 653].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Значення ціннісно-особистісного критерію професійної компетентності майбутнього вчителя музики ми вбачаємо в тому, що цей складник виступає провідною умовою професійного зростання студента, надає фаховій підготовці вираженого особистісного характеру та є чинником, що спонукає до професійної досконалості майбутнього фахівця.

З метою визначення дійсного стану сформованості професійної компетентності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки в педагогічному коледжі нами було проведено констатувальний етап педагогічного експерименту на базі педагогічних коледжів України: Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського, Бердичівського педагогічного коледжу, комунального закладу вищої освіти “Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж”, вищого комунального навчального закладу “Володимир-Волинський педагогічний коледж імені А. Ю. Кримського”, Уманського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. Т. Г. Шевченка, Чортківського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Олександра Барвінського.

Завдання констатувального експерименту:

– визначити критерії сформованості професійної компетентності майбутніх учителів музики у процесі фахової підготовки в педагогічному коледжі;

– провести педагогічну діагностику рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх учителів музики відповідно до запропонованих критеріїв.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). **Мета** статті: проаналізувати стан сформованості професійної компетентності майбутніх учителів музики відповідно до ціннісно-особистісного критерію. Досягнення мети здійснюється шляхом реалізації поставлених завдань, які передбачають аналіз результатів опитування, анкетування студентів педагогічних коледжів, що брали участь у констатувальному етапі педагогічного експерименту.

Методи дослідження. У дослідженні було використано методи теоретичного аналізу для визначення особливостей організації освітнього процесу в педагогічному коледжі та його впливу на формування професійної компетентності майбутніх учителів музики і діагностичного вивчення (анкети, стандартизовані методики, рефлексивного аналізу – для визначення у майбутніх учителів музики рівня сформованості особистісного компонента професійної компетентності за ціннісно-особистісним критерієм.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ціннісно-особистісний критерій професійної компетентності дав змогу виявити мотиваційну сформованість та готовність студентів щодо оволодіння ними фахом учителя музики, ціннісні орієнтири студентів, їхню здатність до комунікації, рівень сформованості особистісно значущих якостей, необхідних для музично-педагогічної діяльності вчителя музики.

Найперше нас цікавили життєві ціннісні орієнтири студентів, їхні пріоритети в житті, готовність до професійного розвитку та реалізації себе в обраній професійній сфері. З метою визначення окреслених показників студентам IV-VI курсів було запропоновано методику вивчення ціннісних орієнтацій М. Рокича, за допомогою якої проранжировано цінності студентів, визначено їхні пріоритети та погляди на сенс життя.

Аналіз результатів опрацьованих анкет засвідчив, що студенти виявили різні позиції щодо життєвих пріоритетів та побудови ієрархії цінностей. Нами простежено певні тенденції у відповідях студентів, що дало змогу з'ясувати пріоритети та розуміння життєвих цінностей майбутніми учителями музики. Зокрема, 73 % респондентів надають перевагу життєвим цінностям, що стосуються суто особистого життя, його влаштування.

На основі вивчення відповідей студентів було з'ясовано, що більшість респондентів надають перевагу у житті матеріальному забезпеченню, коханням та щасливому сімейному життю, що досягається шляхом обстоювання власної позиції, незалежності у міркуваннях та діях, життєрадісності. Така ціннісна орієнтація студентів, хоча і спрямована на влаштування свого особистого життя та забезпечення майбутнього, проте не пов'язується з власним професійним вдосконаленням. Останнє не сприяє формуванню глибокої внутрішньої свідомої мотивації щодо власного професійного вдосконалення та набуття професійної компетентності вчителя музики. Досить часто це призводить до того, що студенти легко відмовляються від навчання за обраним фахом і шукають можливості швидко (так би мовити, “тут і зараз”) влаштувати особисте життя, що

призводить навіть до переривання навчання та пошуку роботи (у т.ч. пов'язаної з виїздом за кордон) і не вимагає фахової підготовки.

16 % респондентів обрали пріоритетом абстрактні цінності та особистісні якості, що може свідчити про їх певну невизначеність у сфері власних життєвих потреб. Такі погляди студентів на життєві пріоритети не сприяють ефективному формуванню професійної компетентності майбутніх учителів музики, оскільки за таких обставин вони не вбачатимуть необхідності у фаховому становленні та подальшій самореалізації у музично-педагогічній діяльності. Лише 11% респондентів пріоритетними життєвими цінностями обрали цінності професійної самореалізації та запропонували відповідну ієрархію особистісних якостей, які, на їх погляд, сприятимуть досягненню поставленої мети у професійному зростанні.

На нашу думку, респонденти саме цієї групи (11 %) якнайкраще готові до професійного розвитку і, відповідно, до формування професійної компетентності. Йдеться про свідоме налаштування студентів на якісну професійну підготовку за обраним фахом (учитель музики), готовність навчатися, розвивати та вдосконалювати власні професійні якості задля успішної професійної (музично-педагогічної) діяльності в майбутньому.

З метою визначення рівня розвитку професійної самосвідомості та педагогічного мислення майбутніх учителів музики, що впливає на формування в них свідомої мотивації в опануванні фахом учителя музики, а, отже, й формування професійної компетентності, студентам було запропоновано надати відповіді на запитання авторської анкети “Учитель музики – моя професія”.

Обробка результатів анкетування засвідчила, що студенти в цілому мають сформовану професійну самосвідомість, розуміють значення та завдання професії вчителя музики, усвідомлюють необхідність наявності відповідних професійних знань, навичок, сформованої професійної компетентності. Проте, анкетування виявило також і певну кількість респондентів, які не усвідомлюють усієї значимості професії вчителя музики, що впливає на мотивацію навчання студентів. Розглянемо детальніше результати анкетування студентів.

На основі аналізу результатів анкетування студентів виявлено, що до головних проблем, які впливають на формування професійної самосвідомості, а, відповідно, й мотивації у здобутті обраного фаху, віднесено наступні:

– 28 % респондентів не вважають професію вчителя музики суспільно значущою, такою, яка варта їхньої уваги. На нашу думку, це досить суттєва проблема, оскільки безпосередньо стосується мотивації навчальної діяльності студентів, їхнього прагнення до оволодіння обраним фахом, а, отже, і якісним показником формування професійної компетентності;

– 85 % респондентів схиляються до більш репродуктивного способу виконання практичної діяльності, без творчого підходу до виконання поставлених завдань. Це також свідчить про досить низький рівень розвитку професійної самосвідомості та педагогічного мислення студентів;

– 39 % опитаних студентів поверхнево розуміють значення музично-педагогічної діяльності вчителя музики та переконані, що вчителів музики достатньо буде лише навчати дітей співу та слухати з ними музичні твори.

Таке розуміння професійної значимості вчителя музики пов'язане, насамперед, із досвідом, який студенти набувають, навчаючись ще у закладах загальної середньої освіти (свого роду, переймають стиль поведінки тих учителів музики, які їх навчали у шкільні роки).

Щодо наявності у студентів професійно значимих якостей, необхідних для набуття фахової компетентності майбутньої діяльності, лише 9% респондентів упевнені в своїх комунікативних здібностях; 7 % опитаних вважають свою інструментальну підготовку якісною; 11% впевнені у знаннях з психолого-педагогічних та спеціальних навчальних дисциплін. Це свідчить про низький рівень упевненості студентів у власних професійних якостях.

З метою визначення комунікативних та організаторських здібностей, які є професійно значущими для вчителя музики, ми використали методику виявлення “Комунікативних і організаторських здібностей” (КОЗ-2) [6, с. 232–234]. Означена методика дозволила визначити рівень уміння чітко і швидко встановлювати ділові та товариські стосунки з людьми, намагання розширювати контакти, участь у групових заходах, уміння впливати на людей, бажання виявляти ініціативу тощо.

Аналіз результатів анкетування засвідчив, що у 8 % респондентів комунікативні та організаційні здібності знаходяться на високому рівні розвитку, у 69 % – на середньому рівні розвитку та у 23% – на низькому рівні розвитку.

Таким чином, проведене дослідження дало змогу визначити рівень сформованості у студентів особистісного компоненту професійної компетентності, який ми вивчали через ціннісно-особистісний критерій.

За результатами дослідження нами визначено, що серед студентів IV-VI курсів педагогічних коледжів, більшість студентів спеціальності “Середня освіта. Музичне мистецтво” (63,33 %) мають середній рівень сформованості особистісного компоненту професійної компетентності. До високого рівня належить незначна частка реципієнтів – 12,67 %, низький рівень удвічі перевищує високий рівень – 24%. Така тенденція свідчить про недостатню сформованість особистісно значущих якостей майбутніх учителів музики та досить слабку мотивацію до навчальної діяльності за обраним фахом. Узагальнені результати обрахунку представлено в табл. 1.

Таблиця 1

**Стан сформованості особистісного компоненту професійної компетентності студентів
(за ціннісно-особистісним критерієм)**

Рівні сформованості	А.З.	%	А.З.	%	А.З.	%
Креативний (високий) рівень	54	11%	358	73%	78	16%
Практично-перетворювальний (середній) рівень	93	19%	235	48%	162	33%
Репродуктивний (низький) рівень	39	8%	338	69%	113	23%
Разом	62	12,67%	310	63,33%	118	24%

Як свідчить практичний досвід, проблема мотивації навчання сучасних студентів у педагогічному коледжі значною мірою пов’язана з їхніми віковими особливостями. Враховуючи те, що у педагогічному коледжі студенти розпочинають навчання з 15 років (здобуваючи освітньо-кваліфікаційний рівень “молодший спеціаліст/молодший бакалавр” до 19 років, та перший освітній рівень “бакалавр” – до 21 року), важливо розуміти, що на роки навчання у коледжі припадає підлітковий та юнацький період. Цей період характеризується певними психофізіологічними особливостями, пов’язаними, у тому числі, з пошуком свого “Я”, з періодом неприйняття думки оточуючих, гіперболізацією власних проблем, егоцентричним стилем поведінки. Окрім цього, важливо враховувати й об’єктивні процеси, що відбуваються сьогодні у нашій країні та безпосередньо впливають на становлення та формування особистості студента. Це, зокрема, стан тривожності, викликаний воєнними діями на сході нашої країни, що підсвідомо закладає у молоді стресові ситуації (це і страх за майбутнє, хвилювання за батьків та родичів, котрі перебувають у зоні воєнних дій), невпевненість у власному майбутньому також призводить до невизначеності, розгубленості, втрати життєвих пріоритетів. Нерідко ми спостерігаємо у випускників коледжів навіть розчарування та невпевненість у тому, що вони будуть спроможні вдало реалізувати себе в майбутній професійній діяльності.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у визначеному напрямі.

Таким чином, з метою покращення якості формування професійної компетентності майбутніх учителів музики вкрай необхідним є посилення ціннісних та мотиваційних орієнтирів студентів, відродження їхньої віри у власні можливості та впевненості у майбутній професійній самореалізації. Адже саме свідомою мотивація, свідоме розуміння професійної значущості вчителя музики буде тією рушійною силою, яка забезпечить якісне та ефективне формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

Однією з основних проблем, яка вимагає вирішення з метою покращення ефективності формування професійної компетентності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки в педагогічному коледжі ми відносимо недостатню сформованість особистісно значущих якостей майбутніх учителів музики та досить слабку мотивацію до навчальної діяльності за обраним фахом, що вимагає правильної побудови ціннісних та мотиваційних орієнтирів студентів, посилення їхньої віри у власні можливості та впевненості у майбутній професійній самореалізації.

З метою вирішення означеної проблеми виникає необхідність пошуків шляхів удосконалення змісту фахової підготовки майбутніх учителів музики та впровадження в освітній процес педагогічного коледжу інноваційних технологій формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Глинянюк Н. В. Психолого-педагогічні умови формування ціннісних орієнтацій сучасної студентської молоді. URL: http://tme.umo.edu.ua/docs/Dod/3_2010/Glinaniyk.pdf (дата звернення: 20.10.2019).
2. Коханова О. П. Ціннісні орієнтації сучасної молоді: значущість та реалізованість. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5561/1/O_Kokhanova_MCHCH_3_IL.pdf (дата звернення: 20.10.2019).
3. Фіцула Л. М. Педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Київ : Академія, 2000. 544 с.
4. Якунин В. А. Педагогическая психология. Санкт-Петербург: Полиус, 1998. 639 с.
5. Вебер М. Политика как призвание и профессия / пер. с нем. / сост., общ. ред. и послесловие Ю. Н. Давыдова; предисл. П. П. Гайденко. Москва : Прогресс, 1990. 706 с.
6. Волошина В. В., Долинська Л. В., Ставицька С. О., Темрук О. В. Загальна психологія: Практикум: навч. посібн. 2-е вид. Київ : Каравела, 2008. 280 с.

Moroz Maya. Value-personal criteria of professional competence of future music teachers as an object of pedagogical research (on the results of the constitutional experiment)

The article covers the results of the study of state formation of professional competence of future music teachers. It is proved that the main task of professional training of the future music teacher is the formation of his professional competence. This will allow the future specialist to be skilled, competitive in the labor market, have the appropriate professional level and be ready for constant professional growth, social and professional mobility. The attention is focused on the study of the value-personal criteria of the professional competence of the future music teacher, whose importance is that this component acts as a leading condition for the professional growth of the student, gives to professional preparation of a pronounced personal character and is a professional factor that encourages the future professional's excellence.

The purpose of the article is to analyze the actual state of formation of professional competence of future music teachers according to the value-personal criteria. The goals were achieved through the realization of the set tasks, which envisage the analysis of the results of the survey, the questioning of the students of the pedagogical colleges, who participated in the ascertainment stage of the pedagogical experiment.

The study of the value-personal criteria of professional competence allowed us to determine the motivational formation and readiness of students to master their profession of music teacher, students' values, their ability to communicate, the level of formation of personally important qualities required for music-teacher training. It has been proved that in order to improve the quality of professional competence of formation of future music teachers, it is essential to strengthen students' values and motivation, to revive their belief in their own abilities and confidence in future professional self-realization. It is the conscious motivation, conscious understanding of the professional importance of the music teacher that will be the crucial force that will ensure the qualitative and effective formation of the professional competence of future professionals.

It is determined that in order to solve the problem of formation of personally important qualities of future music teachers, it is necessary to find the ways to improve the content of professional training of future music teachers and to introduce into the educational process of the pedagogical college of innovative technologies of the formation of professional competence of future specialists.

Keywords: *music teacher, professional competence, criteria, motivation, professionally significant values, pedagogical experiment.*

REFERENCES

1. Glynyanyuk N. V. (2010). Psykholoho-pedahohichni umovy formuvannia tsinnisnykh oriientatsij suchasnoi students'koi molodi [Psychological and pedagogical conditions of formation of value orientations of modern student youth]. URL: http://tme.umo.edu.ua/docs/Dod/3_2010/Glinaniyk.pdf [in Ukrainian].
2. Kokhanova O. P. Tsinnisni oriientatsii suchasnoi molodi: znachuschist' ta realizovanist' [Value orientations of contemporary youth: significance and realization]. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5561/1/O_Kokhanova_MCHCH_3_IL.pdf (Last accessed: 20.10.2019) [in Ukrainian].
3. Ficzuła L. M. (2000) Pedahohika: navchal'nyj posibnyk dlia studentiv vyschykh pedahohichnykh zakladiv osvity [Pedagogy: a textbook for students of higher educational institutions]. Kiev: Academia [in Ukrainian].

4. Jakunin V. A. (1998). Pedagogicheskaia psikhologhiia [Pedagogical psychology]. Sankt-Peterburg: Polius [in Russian].
5. Veber M. (1990). Politika kak prizvanie i professiia [Politics as a vocation and profession] / per. s nem. / sost., obshh. red. i posleslovie Ju. N. Davydova; predisl. P. P. Gajdenko. Moscow: Progress [in Russian].
6. Voloshyna V. V., Dolyns'ka L. V., Stavyts'ka S. O., Temruk O. V. (2008). Zahal'na psikhologhiia [General Psychology]: Workshop: Navch. posibn. 2-e vyd. Kiev: Caravel [in Ukrainian].

УДК 373.3:37.016

Галина Підлужна

кандидат педагогічних наук, доцент

ORCID ID 0000-0002-6853-3204

доцент кафедри лінгвометодики та культури фахової мови

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

pid.galina9@gmail.com

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

У статті розглянуто важливі аспекти проблеми розвитку комунікативних умінь молодших учнів у контексті вимог Державного стандарту початкової освіти (2018 р.) і Нової української школи. На основі аналізу наукової та навчально-методичної літератури, вивчення передового педагогічного досвіду й використання позитивних результатів власної педагогічної діяльності в початкових класах загальноосвітньої школи автором запропоновано шляхи розвитку комунікативних умінь учнів на засадах компетентнісного підходу. Особливу увагу приділено таким видам мовленнєвої діяльності, як аудіювання та говоріння. Окремлено напрямки розвитку аудіативних умінь учнів молодших класів, запропоновано зміст аудіативних завдань і вправ з розвитку діалогічного мовлення. Розкрито методику організації аудіювання й побудови діалогів як спеціальних мовленнєвих вправ. Особливу увагу звернуто на використання учнями у своєму щоденному мовленні п'яти груп слів ввічливості (вітання, прощання, вибачення, подяка, прохання), які є вкрай необхідними для налагодження результативного спілкування.

Автором зауважено, що реалізація компетентнісного підходу до розвитку комунікативних умінь учнів молодших класів вимагає застосування, передусім, пошукових та інтерактивних методів навчання. Такі сучасні методи сприяють активній взаємодії учасників педагогічного процесу з метою спільного вирішення навчальних завдань, розвитку кращих особистісних якостей. Визначено перспективи подальших досліджень за обраною темою.

Ключові слова: комунікативні вміння, здобувач освіти, початкова школа, компетентнісний підхід.

Подлужная Галина. Развитие коммуникативных умений соискателей начального образования на принципах компетентностного подхода

В статье рассмотрены важные аспекты проблемы развития коммуникативных умений младших учеников в контексте требований Государственного стандарта начального образования (2018 г.) и Новой украинской школы. На основе анализа научной и учебно-методической литературы, изучения передового педагогического опыта и использования позитивных результатов собственной педагогической деятельности в начальных классах общеобразовательной школы автором предложены пути развития коммуникативных умений учащихся на основе компетентностного подхода. Особое внимание уделено таким видам речевой деятельности, как аудирование и говорение. Определены направления развития аудитивных умений учащихся младших классов, предложено содержание аудитивных заданий и упражнений по развитию диалогической речи. Описана методика организации аудирования и построения диалогов как специальных речевых упражнений. Особое внимание обращено на использование учениками в своей ежедневной речи пяти групп слов вежливости (приветствие, прощание, извинение, благодарность, просьба), которые очень необходимы для построения результативного общения.

Автором подчеркнута, что реализация компетентностного подхода к развитию коммуникативных умений учащихся младших классов требует применения, прежде всего, поисковых